

Vaikutusten ennakoarviointi Kuopion kaupungin päätöksenteossa

Systemaattisen ilmastotyön ja sopeutumisen vahvistaminen kunnissa (SISUKAS) -hanke

Ympäristöjohtaja Tanja Ahonen, ympäristöpäällikkö Saija Pöntinen, ympäristöasiantuntija Minna Kokkonen ja ympäristöasiantuntija Mari Turunen

Merkkien selitykset

- ++ Merkittävä ja pitkäaikainen myönteinen vaikutus - Lyhytaikainen kielteinen vaikutus
 + Lyhytaikainen myönteinen vaikutus - - Merkittävä ja pitkäaikainen kielteinen vaikutus
 o Neutraali vaikutus tai ei vaikutuksia asiaan

Päätöksen vaikutus

Strategiavaikutukset			
Kuopion strategia: <u>Kuopio 2030 strategia</u>			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Hyvinvoiva ja yhteisöllinen - Elinympäristö ja osallisuus - Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot - Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo - Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	+	Hankkeessa lasten ja nuorten sekä muiden kuntalaisten kanssa tehtävät ilmastotyön kokeilut lisäävät osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Pitkällä aikajänteellä kunnissa tehtävät ilmastomuutokseen sopeutumisen ja varautumisen toimet lisäävät tutkitusti (lähde) asukkaiden hyvinvointia.
2	Elinvoimainen ja kasvava - Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö - Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys - Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus - Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat - Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	+	Hankkeen tuloksena Kuopion seudun vahva, näkyvä ja vaikuttava ilmastotyö lisää seudun vetovoimaa ja kiinnostavuutta elinkeinoelämän keskuudessa sekä vauhdittaa siirtymää kohti uutta, kestävämpää liiketoimintaa ja vihreää siirtymää. Lisäksi alueen kuntien ja yritysten valmiudet ilmastomuutokseen sopeutumiseen vahvistuvat.
3	Ilmasto- ja resurssiviisas - Kiertotalous ja resurssiviisuus - Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne - Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta - Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	++	Hanke vahvistaa kuntien mahdollisuuksia varautua ennakoivasti ilmatoriskeihin. Ilmastomuutokseen sopeutumistoimet, kuten varautuminen sään ääri-ilmiöihin, tuovat taloudellisia säästöjä sekä vahvistavat kuntaseudun resilienssiä ja kokonaisturvallisuutta.
4	Uudistuva ja yhdessä tekevä - Sujuva ja uudistuva toiminta - Uudistuva johtaminen - Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö - Kestävä talous	+	Poikkihallinnollinen yhteistyö kuntaorganisaatioiden sisällä lisää kyvykkyyttä vastata ilmastomuutoksen tuomiin haasteisiin. Hankkeen myötä ymmärrys ilmastomuutoksesta ja sen vaikutuksista mm. talouteen kasvaa.

	Poikkileikkaavat tavoitteet: • Digitaalisuus, kumppanuus, kansainvälisyys	+	Hankkeessa tehdään laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä eri sidosryhmien ja toimialojen kanssa. Lisäksi selvitetään, missä ilmastotyön kansainvälisissä verkostoissa kaupungin olisi perusteltua olla mukana.
Johtopäätös ja perustelut: Hankkeen toimenpiteet toteuttavat ja edistävät laajasti kaupungin strategian tavoitteita ja lisäävät ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen huomioimista useilla toimialoilla ja sektoreilla. Ilmastotyötä tehdään yhdessä kuntakonsernien henkilökunnan ja kuntien asukkaiden sekä yritysten kanssa.			

Vaikutukset ihmisiin (Ennakoarvio päätösten sosiaalisista ja terveysvaikutuksista eri ihmisryhmiin, esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, iän, asuinpaikan, kielen, kulttuuritaustan, tulojen, koulutuksen, ammatti- ja työmarkkina-aseman tai erityisryhmän tms. mukaan.) Mihin väestöryhmiin päätöksellä on vaikutuksia: Merkitse rastilla ikäryhmät: Kaikki_X_ Aikuiset___ Ikääntyneet___ Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset kuvataan kohdassa "Lapsivaikutusten arviointi" Kohdistuuko päätös jonkinkin tiettyyn väestöryhmään: Ei, Kyllä, mihin _____			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Palvelujen saatavuuteen ja yhdenvertaisuuteen, sekä laatuun (esimerkiksi koulutus, kulttuuri ja liikunta jne.)	o	
2	Sosiaaliseen elinympäristöön (esimerkiksi ihmissuhteisiin, syrjintään, yhteisöllisyyteen, yhteisölliseen, kulttuuriseen tai hengelliseen osallistumiseen)	+	Hankkeessa tehtävät kokeilut asukkaiden, erityisesti lasten ja nuorten kanssa, vahvistavat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.
3	Elintapoihin (esimerkiksi ruokavalioon, päihteiden käyttöön, liikuntaan, virkistäytymiseen, riskikäyttäytymiseen)	+	Hanke edistää ilmastoviisaiden valintojen tekemistä arjessa. Ilmastoviisaat valinnat, kuten ilmastoviisas ruokavalio sekä kävely ja pyöräily, ovat tutkitusti hyväksi ihmisten terveydelle.
4	Terveysteen (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen)	+	Hankkeen avulla edistetään kaupunkivihreän parempaa huomioimista maankäytön suunnittelussa, jolla on tutkitusti terveysvaikutuksia. Viheralueiden lisääminen tiiviissä kaupunkirakenteessa tuo merkittäviä taloudellisia säästöjä terveydenhuollossa ja sään ääri-ilmiöiden aiheuttamien vahinkojen vähenemisen kautta.
5	Osallistumiseen (osallistuminen päätöksiin ja vaikuttaminen, tiedonsaanti jne.)	+	Lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ilmastonmuutokseen sopeutumisen kokeilujen kautta. Samalla tietoisuus ilmastoriskeistä ja niihin varautumisesta kasvaa.

6	Väestöryhmien toimeentulo (työllisyys, talous, varallisuus jne.)	o	
7	Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon, kuten sukupuolten välinen tasa-arvo sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen	o	
Johtopäätös ja perustelut Hanke vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia ilmastotyön kokeilujen kautta. Hanke edistää ilmastoviisaiden valintojen mahdollistamista ja huomioimista ihmisten arjessa.			

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) (Ennakoarvio päätösten vaikutuksista lapsen oikeuksien toteutumiseen.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla) (esimerkiksi fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen ja turvallisuuteen, perheeseen, asumiseen, liikkumiseen, vapaa-aikaan ja harrastuksiin, kaverisuhteisiin, oikeuteen saada laadukasta opetusta tai varhaiskasvatusta tai pedagogista/ erityistä tukea)	+	Ilmastoriskeihin varautuminen on välttämätöntä, jotta elinympäristö on turvallinen ja terveellinen myös tulevaisuudessa. Esim. päiväkodeissa ja kouluissa on huomioitava paremmin sään ääri-ilmiöt, rankkasateet ja helteet, jotka vaikuttavat suoraan lasten hyvinvointiin. Hankkeen toimenpiteillä vaikutetaan juuri näihin olosuhteisiin ja prosesseihin, jotta ilmastomuutos huomioidaan kaikessa kaupungin rakentamisessa ja toiminnassa.
2	Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (2 artikla) (esimerkiksi miten vaikuttaa läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin, erilaisiin lapsiryhmiin, eri alueilla asuviin, erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin, lasten syrjäytymiseen)	o	
3	Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemyksensä kunnioittaminen (12 artikla) (Miten lasten/ nuorten kanssa on käsitelty asiaa ja miten heitä on kuultu? Mitä näkemyksiä heillä on ollut)	+	Hankkeessa toteutetaan ilmastomuutokseen sopeutumisen kokeiluja yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Tämä lisää lasten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia omaan elinympäristöön sekä lisää tietoisuutta ilmastoriskeistä ja niihin varautumisesta.
4	Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?	+	Hankkeessa lapset ja nuoret otetaan mukaan yhteiskehittämiseen. Ilmastoriskien minimoimisella kielteisiä vaikutuksia lievennetään ja esim. luontopohjaisia ratkaisuja lisäämällä vahvistetaan myönteisiä vaikutuksia.
Johtopäätökset ja perustelut (lapsen edun huomioiminen, 3.1 artikla) Ilmastomuutokseen varautumisen toimet, kuten luontopohjaisten ratkaisujen lisääminen lasten päiväkotijä ja kouluympäristöihin hankkeen kokeilujen avulla, lisää lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta, kun sään ääri-ilmiöiden kielteisiä vaikutuksia pyritään minimoimaan. Ottamalla lapset ja nuoret mukaan yhteiskehittämiseen, vahvistetaan heidän osallisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan.			

Vaikutukset maaseutuun (Ennakkoarvio päätöksen vaikutuksista erityisesti maaseudun toimintaympäristöön.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Maaseudun palvelut (asumisen ja palveluiden saatavuus, laatu ja hinta, saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri)	o	
2	Maaseudun elinvoima (elinkeinot, yrittäjyys ja työ, osaaminen, vahvuudet ja vetovoimatekijät)	+	Hankkeessa tehdään yhteistyötä maaseutupalvelujen ja ruoan tuottajien kanssa ilmastoviisaiden elintarvike- ja ruokapalvelujen osalta. Tämä lisää alueen maaseutuyrittäjien elinvoimaa ja vetovoimaa.
3	Maaseudun demokratia (yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma ja kansalaisten osallistuminen)	o	
4	Miten maaseudulle kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten maaseudulle kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?	+	Kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää edistämällä tiiviimpää yhteistyötä maaseudun tuottajien ja ruokapalvelualan toimijoiden välillä, jotta tuotteet saadaan markkinoille tehokkaasti ja reiluun hintaan. Lisäksi olisi hyvä selvittää mahdollisuutta sisällyttää kilpailutuksiin kriteereitä, jotka suosivat paikallisia tuotteita sekä kestäviä ja vähäpäästöisiä tuotantotapoja.
Johtopäätös ja perustelut Hankkeessa tehdään yhteistyötä maaseutupalvelujen, MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten kanssa. Yhteiskiehitämällä parannetaan maaseutualueiden elinvoimaa ja kehitetään paikallisten ruoka- ja elintarviketuottajien vastuullisuustyötä.			

Vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon (Ennakkoarvio vaikutuksista, jotka aiheutuvat luonnonvarojen ja energian käytöstä ja niihin liittyvistä päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttäytymisen muutoksesta tai toimintojen sijoittumisesta ja niihin liittyvistä liikkumis- ja liikennematkaisuista.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Fyysiseen elinympäristöön ja viihtyvyyteen (työ- ja asumisolot, liikenne- ja liikkumismahdollisuudet, esimerkiksi melu, ilman epäpuhtaus, onnettomuusriski jne.)	+	Hanke tukee kokonaisuudessaan fyysisen elinympäristön ja viihtyvyyden tavoitteita.
2	Maaperään, vesistön ja luonnon monimuotoisuuteen	++	Hankkeessa edistetään luonnonvarojen kestävää kulutusta mm. tukemalla ilmasto- ja kiertotalousnäkökulmien sisällyttämistä julkisiin hankintoihin.
3	Kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämiseen ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen	++	Hankkeen yksi tärkeimmistä tehtävistä on edistää vaikuttavimpia toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja sopeutumistoimien tehostamiseksi.

4	Luonnonvarojen käyttöön, jätteiden määrään ja haitallisuuteen sekä kierrätysasteeseen	+	Hankkeessa edistetään kiertotalouteen siirtymistä, minkä kautta vaikutetaan luonnonvarojen käytön minimointiin ja kierrätysasteen parantumiseen.
5	Maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuri-perintöön	o	
6	Rakennettuun ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen	++	Hankkeessa kehitetään työkaluja, joiden avulla ilmasto-, kiertotalous- ja vähähiilisyysnäkökulmat saadaan huomioitua entistä paremmin rakentamisessa ja yhdyskuntarakenteessa.

Johtopäätös ja perustelut

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on viedä ilmastonäkökohdat (ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen) vahvemmin osaksi kaupunkisuunnittelua ja rakentamista. Ilmastoriskeihin varautuminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen parantavat rakennetun ympäristön ja luonnon resilienssiä. Toimilla edistetään luonnonvarojen kestävästä kulutuksesta, kierrätysasteen parantamista, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä, kestävästä rakennetun ympäristön rakentamista ja elinympäristön sekä viihtyvyyden parantamista.

Ennakoarvio vaikutuksista kunnan talouteen ja henkilöstöön

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Kunnan henkilöstöön (asema, määrä, osallistuminen jne.)	o	Hanke osallistaa henkilöstöä uudistamaan toimintatapoja, joissa ilmastonäkökohdat on huomioitu.
2	Kunnan talouteen (menoihin, tuloihin, investointeihin, velkaantumiseen jne.)	+	Hanke edistää ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimia, jotka tuovat pidemmällä tähtäimellä taloudellisia säästöjä ja vahvistavat kaupungin resilienssiä sekä huoltovarmuutta. Kiertotalouden mukaiset ratkaisut ovat myös edullisempia kuin ns. business as usual -ratkaisut.
3	Tuloksellisuuteen, tuottavuuteen ja toimintatapoihin	+	Hanke osallistaa henkilöstöä uudistamaan toimintatapoja, joissa ilmastonäkökohdat on huomioitu.

Johtopäätös ja perustelut

Hanke on koko kaupunkikonsernia osallistava ja koko kunnan sitoutuminen on tavoitteiden toteutumisen kannalta oleellista. Hankkeessa tehdään poikkihallinnollista työtä eri toimialojen ja yhtiöiden kanssa ja luodaan uusia toimintamalleja ilmastonäkökohtien huomioimiseksi kaikessa toiminnassa.

Vaikutukset yrityksiin (Vaikutukset, jotka aiheutuvat esimerkiksi julkisista hankinnoista, asunto- ja kaavoituspolitiikasta, liikennetarkaisista tai kunnan talouspolitiikasta.)			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Edistää yritystoiminnan edellytyksiä paikkakunnalla / parantaa yritysten toimintaympäristöä	+	Hankkeessa tehtävä ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumisen edistämistoimet lisäävät Kuopion seudun vetovoimaa ja kiinnostavuutta elinkeinoelämän keskuudessa sekä vauhdittavat siirtymää kohti kiertotaloutta ja uusia liiketoimintamalleja. Vaikuttava ilmastotyö vahvistaa Kuopion kaupungin asemaa rahoitus- ja edunvalvontaorganisaatioiden näkökulmasta (on yhä enemmän rahoitusten ja hankkeiden saamisen edellytys).
2	Yritystoiminnan monipuolistumiseen, markkinarakenteeseen ja liiketoimintaan	+	Hankkeen toimilla vauhditetaan siirtymää kohti kiertotaloutta ja uusia liiketoimintamalleja lisäämällä kiertotalous- ja ilmastonäkökohtia osaksi julkisia hankintoja sekä tekemällä yhteistyötä yritysten kanssa.
3	Työpaikkojen muodostumiseen	+	Kestävä toimintaympäristö yrityksille voi synnyttää pitkällä tähtäimellä uusia työpaikkoja: Yritykset, jotka huomioivat toiminnassaan vastuullisuuden ja ilmastoriskit ja sisällyttävät kiertotalouden liiketoiminnan ytimeen, menestyvät ja voivat tarjota uusia työpaikkoja.
4	Yritysten kehittämiseen	+	Ilmastonäkökohtien ja vastuullisuuden asiantuntemuksen lisääntyminen auttaa kehittämään alueen yrityksiä. Hankkeessa tehtävä yhteistyö mm. ruokapalvelu- ja elintarvikealan tuottajien kanssa parantaa paikallisten yrittäjien lähtökohtia toimia kestävästi.
5	Yritysten työvoiman saantiin	o	
6	Yritysten tavara- ja työpaikkaliikenteeseen	o	
7	Yritysten asiakasvirtaan	o	
8	Yritysten osallistumiseen julkisiin hankintoihin	+	Hankkeessa kehitetään ruokapalvelu- ja elintarvikehankintojen käytäntöjä ruoan- ja elintarvikkeiden tuottajien tekemän ilmastotyön huomioimiseksi ja edistämiseksi yhteistyössä tuottajien, maaseutupalvelujen, kuntien ruokapalvelujen ja hankintaorganisaatioiden kanssa.

Johtopäätökset ja perustelut

Hankkeen toimilla vauhditetaan siirtymää kohti kiertotaloutta ja uusia liiketoimintamalleja lisäämällä kiertotalous- ja ilmastonäkökohtia osaksi julkisia hankintoja sekä tekemällä yhteistyötä yritysten kanssa. Hankkeessa tehtävä ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumisen edistämistoimet auttavat alueen yrityksiä vaurautumaan paremmin ilmastoriskeihin. Yritykset, jotka huomioivat toiminnassaan vastuullisuuden ja ilmastoriskit ja sisällyttävät kiertotalouden liiketoiminnan ytimeen, menestyvät myös tulevaisuudessa. Ilmastotavoitteiden ja toimenpiteiden näkyminen lisää Kuopion seudun vetovoimaa ja kiinnostavuutta elinkeinoelämän keskuudessa. Vaikuttava ilmastotyö vahvistaa Kuopion kaupungin asemaa rahoitus- ja edunvalvontaorganisaatioiden näkökulmasta (ilmastotyö on yhä enemmän rahoitusten ja hankkeiden saamisen edellytys).